

פרשת שבוע עפ"י השפת אמת

פרשת וישלח

1. ה' ביום ז' אקלוס מל האקלים

ב"ה [תרל"א]

אא"ז מו"ר זצלה"ה הגיד בשם הרב מלובלין פירוש קטנתי מכל החסדים שגם זה שקטן בעיניו גם כן מחסדי ה' יתברך. ויש לומר עוד שעל ידי החסדים שעשה עמו ה' יתברך הכיר כי קטן הוא. כי כן הוא שעל ידי גודל חסדיו יתברך שרואה האדם על ידי זה מבין קטנותו:

2. ב"ה [תרל"א]

באור החיים כי חנני בו וכי יש לי כל (בראשית לג. יא). כתב כי על ידי המתנה לא יחסר ע"ש פירוש מבל כל. והפירוש כי לכאורה כל יותר מרב (שם ט) שאמר עשו. אך איך יוכל אדם לומר כל והרי כמה דברים היה שלא היה לו. אך מי שדבוק בשורש עליון מה שיש לו הוא בחינת כל. כי כל דבר יש בו נקודה חיות מה' יתברך ובנקודה זו כלול הכל כמו שכתוב במדרש הכל בחזקת סומא כו' גבי הגר שמצאה הבאר ע"ש. והפירוש שבכל מקום יש הכל ממש על ידי שיש בו חיות מה' יתברך וה' שנקרא ה' שלום שכל נקודה מכת ה' יתברך נמצא שם הכול. ועל ידי זה מי שמדבק כל דבר בשרשו יש לו הכל ואין חילוק אם יש לו רב או משהו. וזהו בחינת שבת שכל הפצין עשויים ואין חסר כלל כי הוא שלימות הכל. אבל עשו אמר רב והוא הרבוי שבא מכת האדם. כי מה שבא בכח ה' הוא אחדות ושם נמצא הכל. וזהו שכתבו ז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי עולם הבא ומכל שכן חיי עולם הזה כו' ופירוש שעה אחת הוא כניל להיות הכל באחדות דבוק בשורש עליון. ולכך אמר יעקב יש לי כל והבן:

3. ב"ה [תרל"ד]

4. ברש"י והפרש בין דברי עשו שאמר (בראשית לג. ט) יש לי רב ויעקב אמר כל מה שנצרך לי בו. אף כי ודאי אמר עשו אמת שהיה לו רב יותר מכפי צרכו. אכן ה' יתברך נותן הטוב לצדיק בדרך נסתר ועל זה נאמר (תהלים לא. ט) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. שלצדיק וירא ה' נותן הטובה דרך מצפון שיהיה לו רק הנצרך לו. כדכתיב (תהלים לד. ט) אין מחסור ליראיו ולא ייהיה לו דבר מותר. ועל ידי זה נשאר הטובה אצלו. וכן הגיד מו"ר ז"ל בשם הרב הקדוש מפרשיסחא ז"ל פירוש מגביה שפלים¹⁰ שה' יתברך מגביה האדם באופן שיהיה נשאר שפל כמו שהיה. כי ה' יתברך נותן טוב לכל הנצרך. ואם האדם מתגאה נמצא שאין חסר לו ונפסק מתנת שמים ממנו. אבל הצדיק שנחסר לו תמיד הוא כלי לקבל ברכת ה' יתברך. כדאיתא¹¹ מים יורדין למקום נמוך. ולהוסיף ביאור. כי הצדיק צריך שלא יבקש טובה מה' יתברך בעבור זכותו כי על ידי זה שנוטל בעד מעשיו נמצא ממעט כח מעשיו והאדם צריך שיהיה מעשיו לכבודו יתברך. ובודאי יותר כבוד לה' יתברך למי שכל מעשיו הם בעבור כבודו לא לגרמייהו כלל, לכן איתא¹² כי יעקב ביקש כל מה שנצרך לו בתפלה שלא בזכותו כלל. וכן ה' יתברך נותן להצדיק בחסדו שלא מצד מעשיו כרצון הצדיק כנ"ל. ונמצא שבאמת אין לו הטובה מצדו וצריך להיות שפל בעיניו. אבל הרשע מה שנותן לו ה' יתברך הוא באמת מצד מעשיו כדאיתא (דברים י. ט) ומשלם לשונאיו כו'. לכן מתגאה כדן יש לי רב (בראשית לג. ט). ועל זה נאמר (בראשית כה. כג) ורב יעבוד כו' וכתיב (דברים י. יג) מה ה' שואל כו'. פירוש מאה ברכות. פירוש שכל דבר שמקבל האדם צריך לידע שהוא רק מה' יתברך. ואנחנו מה. ועל ידי זה מה רב טובך כו' (תהלים לא. ט) פירוש שהטובה להצדיק ב' וירא ה' שיהיה נשאר אחר קבלת הטוב בבחינת מה. על ידי שצפנת ליראיך (שם) כנ"ל:

3. ב"ה [תרל"ד]

קטנתי מכל החסדים (בראשית לג. ט). שמעתי מכבוד מו"ר ז"ל בשם הרב הקדוש מלובלין ז"ל שגם מה שקטן בעיניו הוא מהחסדים של ה' יתברך כו'. ונראה להוסיף ביאור כי יש לכל איש ישראל להשיג הכנעה וקטנות על ידי חסדי ה' יתברך שעושה עם האדם לפנים משורת הדין לכן צריך האדם להשיג ברושה ולהכניע לפניו יתברך. וזהו שכתוב קטנתי מכל החסדים¹⁰ שמכל החסד וטוב שעושה עמו השיג קטנות עד שלא נשתנה כלל מעת שהיה הולך לחן עד חזרתו כדכתיב (שם) במקלי עברתי כו'. ואין זה דבר קטן שזכור האדם עד עשרים שנה מה שהיה לו וזה מצות זכירת יציאת מצרים¹¹ שזכור האדם כי ה' יתברך הוציאנו מכל הסתר ועצת היצר הרע. והאמת כי תכלית חסדי ה' יתברך הוא כשמשיג האדם הכנעה וקטנות על ידי החסדים זה אות ומופת שמקבל החסדים אליו והבן. ויש לאדם לייגע עצמו וללמוד ממעשה אבותינו כדכתיב (בראשית לג. ט) אלקי אבי אברהם כו' והקשו במדרש כי גם לעשו יש יחוס זה ואיך שייך תפלה זו נגד עשו. אך מי שבוחזר בדרכיהם ועושה כמעשיהם אני מתקיים עליו. פירוש על ידי שבוחר בכל לבו לעשות כמעשה אבותיו מוועיל לו זכותו ויוכל לעשות כמעשיהם ומעשיהם לא נאמר אלא כמעשיהם להיות נקודה של אמת להתדמות למעשיהם. וזהו שכתוב¹² כי ידעתי כו' יצוה כו' בניו כו' ביתו אחריו כו'. פירוש על ידי שזכו האבות להיות מעשיהם כתובים בתורה על ידי זה יוכלו בני ישראל לעולם ללמוד מן מעשיהם וזהו שכתוב¹³ אשר יצוה כו' ביתו אחריו הם כל בני ישראל כנ"ל:

ה' מל האקלים ודני אקלים מה אקלים ?

ב"ה [תרל"ו]

לא יעקב יאמר עוד שמך כו' כי שרית כו' (בראשית לג. כח). וב' שמות אלו זכו בהם בני ישראל. והם בחינת הגוף והנשמה. כי צריך כל אדם לתקן הגוף עד שיחול עליו כח נשמתו ואז נקרא ישראל. וענין מלחמת יעקב עם המלאך כי נשמת אדם גדלה מעלתה מהמלאך כידוע. רק שזה בבחינת הנשמה בלבד. אבל גוף המלאך גדלה מעלתו על גוף האדם. כי גוף האדם בעולם הזה עשוי. אך יעקב אבינו ע"ה תיקן גופו עד שזכה להיות מרכבה לה' יתברך. נמצא גם גופו כמו נשמה. ולכן גם בחומר גופו היה יכול להלחם עם המלאך. וזהו שכתוב (שם) לא יקרא שמך עוד יעקב. פירוש שגם הגוף שמכונה בשם יעקב. איננו אצלו בבחינת גוף ונחפץ לרוחניות כמו הנשמה. וזהו שכתוב (שם לג. יח) ויבוא יעקב שלם שזה ההשתוות הגוף להנשמה נקרא שלום. כי בכל איש ישראל יש מתלוקת זה בין הגוף והנשמה. וכפי תיקון הגוף כך השלימות שבו. ולכן גם שבת נקרא שלום¹ כי יש בו תיקון הגוף שהוא מעין עולם הבא². ולעתיד לבוא יהיו הגופות מתוקנים ממש כמו נשמות. ובשבת קודש יש מעין זה תיקון הגופות קצת לכל אחד כפי הכנת מעשיו בימי המעשה וזכה בשבת לנשמה יתירה שהוא על שם תוקף התפשטות כחה בגוף:

ב"ה [תרל"ג]

5. ואתה אמרת היטב כו' (בראשית לג. יג). שאין לאדם לבקש על פי שכלו רק להיות נגמר רצון הקב"ה שהוא הטוב באמת:

6. ויבא יעקב שלם כו' (בראשית לג. יח). אחר שעבר כל הצער הקודם נקרא שלם כענין שבע יפול צדיק וקם (משלי כו. טו) על ידי הנפילות דוקא. וכן כתיב בזהר הקדוש⁵ על פסוק (תהלים לו. ט) רבות רעות צדיק שמוזה גופא מתברר צדקתו מכת אל הפועל. ומכולם יצילנו ה' (שם) לשון הפרשה כמו ויצל ה' את מקנה אביכם כו' (בראשית לא. ט) שמכל רעות הצדיק ניתוסף לו שלימות:

ב"ה [תרל"ז]

8. בפסוק (בראשית לג. יג) ואתה אמרת היטב איטיב כו' ורעך כו'. וקשה וכי בא אבינו יעקב להקשות להבורא שהוא סותר חס ושלום הבטחתו. רק הפירוש. כמו שכתבתי לעיל שכל היראה והדאגה היה בעבור תולדותיו דורות הבאים. ולכן אמר אם לא היה יודע שורעו הם הנבחרים לה' יתברך ומיוחדים אליו. ושכל העולמות והבוראים עליהם נשענים. לא היה מפרד¹⁰ כל כך בעבור שהם בניו. רק בעבור שאתה אמרת כו' ושמתי את ורעך כחול כו' (שם). פירוש שהבטיחו שורעיו הם ורע ברך ה' שהכל תלוי בהם. לכן הוא מבקש רחמים בעבורם:

ב"ה [תרל"ה]

אא"ז מו"ר ז"ל פירש על פסוק ופראשית לב.
ושאלך למי אתה כו'. כי גם היצר
הרע שואל הג' שאלות במשנה י"י מאין
באת כו' כדי להביא דאגה ועצבות. וצריכין
להתחוק ולהשיב אליו לעבדך ליעקב וסמ
ה' על ידי הביטול לכלל ישראל שחביבין
לפניו יתברך. מנחה (סמ) הוא המעט שבא
במסירות נפש חשוב לפניו יתברך כמו
שכתוב¹⁰ מי דרכו להתנדב מנחה עני מעלה
אני עליו כאלו הקריב נפשו. לאדוני לעשו
(סמ י"ט) על ידי עבודה רבה נגד היצר הרע
חשוב לפניו יתברך כל מה שבני ישראל
עושין אף מעט כמו הרבה עב"ד. ויש
להוסיף וגם הנזה הוא אחריו (סמ) קאי על ה'
יתברך שצריך האדם להתחוק בזה כי ה'
יתברך מסייע לאדם כמו שכתוב (תהלים נ. א)
לאל גומר עלי והמעט שאדם מתחיל עור
לו ה' יתברך שיוכל לגמור הכל כראוי.
ונראה כי כל זה עשה אבינו יעקב עבורינו
כי הוא לא היה צריך להשתמש בבחינת עני
כי היה עשיר בוכיותו. אבל רצה לתקן דרך
של עניות לזרעו אחריו כנ"ל:

ב"ה [תרל"ט]

בפסוק (בראשית לב. ה) ואשלחה להגיד
לאדוני למצוא חן בעיניך אתר
כך גם כן למצוא חן בעיני אדוני (סמ לב. ה).
ומסתמא אמר אמת. אכן נראה שרצה
להמשיך את עשו גם כן כמו שכתוב⁸ הגדה
לשון המשכה כגידין. ובודאי עשו לא היה
יכול להיות ביעקב. אך אם היה דרכו של
יעקב טוב בעיניו והיה מבטל עצמו אליו.
היה לו גם כן תיקון. וזה עצמו ענין לדורון
שפירש רש"י. וצריך כל אחד להכין עצמו
נגד היצר הרע באלה ג' דרכים ללחום ולא
להניחו לשלוט עליו חס ושלום. ועם כל זה
לא יסמוך על עצמו רק לבקש רחמים
ותחנונים לפני הבורא יתברך להצילו מיצר
הרע ותחבולותיו כמו שכתוב¹⁰ אם אין
הקב"ה עוזרו לא יכול לו. וגם לדורון פירוש
לעורר רחמנות גם על תאוות רעות למה
יהיה נמצא בעולם דברים שקיים ונפרדים
מן השורש הלא הכל שלו והכל מעשי ידיו
של הבורא יתברך והכל לכבודו ברא. לכן
צריך כל אחד לבקש לתיקון הכולל לבד
תיקון עצמותו ולתקן גם כן היצר הרע
ולהביע כל הסטרא אחרא וזהו לדורון:

ב"ה [תר"מ]

בפסוק (בראשית לב. ה) ויבא יעקב שלם כו'
ויחן את פני העיר. כמו שכתוב
מקודם ויצא יעקב (שם כה. י) פנה הודה ויודה.
כן עתה חזר הדון על ארץ ישראל בביאת
יעקב הצדיק. ובמדרש² בשש צרות יצילך
ובשבע לא יגע כך רע (אבות ה. יט). כי ששת
ימי המעשה הכנה לשבת ונקראים ימי
עבודה שצריך אדם לעבוד בהם הן
בגשמיות וברוחניות עבודה שבלב הכל
הכנה לשבת להיות נכנס לקבל השבת
במנוחה וכמו כן ימי עולם הזה הכנה לעולם
הבא. וכמו כן יציאת אבינו לחוץ לארץ היה
הכנה לחזור לארץ ישראל במנוחה. ועל זה
כתיב (בראשית לב. ה) ויחן את פני העיר כמו
שכתוב³ במדרש שמרמו לשבת. ובאמת על
ידי שאבותינו חיבבו ארץ ישראל שהיא
בחינת השבת כמו שכתוב (שם לו. א) ארץ
מגוריהם כו'. לכן הנחילנו הבורא יתברך
את השבת וכתיב (שמות לא. טו) ושמרו כו'
שצריכין להכניס עצמו בעול העבודה כדי
שיתקיים ובשבע לא יגע כך רע כנ"ל:

ב"ה [תרמ"א]

בפסוק (בראשית לב. א) וישלח יעקב
מלאכים ברש"י⁴ מלאכים
ממש. דכתיב (בראשית מח. כב) אשר לקחתי כו'
בחרכי ובקשתי בצלותי ובבעותי. הענין
הוא על ידי התלהבות האדם בתורה
ועבודה. בזה משלח חיצוי אש לשונאי
ישראל וכתיב (תהלים צא. יא) כי מלאכיו יצוה
לך כו'. כי אף שפנימיות האדם למעלה
מהמלאכים כמו שכתוב⁶ מי גדול השומר
או הנשמר. מכל מקום על ידי שחיצוניות
האדם מפסקת צריך להיות עזר מהבורא
יתברך על ידי המלאכים שנולדו מעסק
התורה והמצות. ועל ידי זה מתעלה האדם
אחר כך למעלה מהם כדמסיים (שם צא. יב)
על כפים ישאונך. וזה שכתוב וישלח כו'
לפניו (בראשית לב. א):

ב"ה [תרס"ה]

כבר כתבתי בשם מו"ר ז"ל על מה
שכתוב (בראשית לב. ז) ויצר לו הגם
שהבטיחו הקב"ה רק יעקב רצה להיות
נושע מצד התפלה שבזה יש שייכות לאדם
בזו הישועה לא מצד הבטחת הנס ע"ש. ויש
להוסיף על זה כי באמת אם הבטיחו
הקב"ה. למה הביאו אותו מן השמים להיות
עשו רודף אחריו. רק באמת זה תוספות
חיבה יתירה. דאיתא² לעושה נפלאות
גדולות לבדו (תהלים קלז. ד) שאין בעל הגם
מכיר בניסו וזה כי לעולם חסדו (שם) שחסד
ה' מלאה הארץ בנסים ונפלאות תמיד שאין
בריה מכיר בזה. אבל בחינת הרחמים הוא
להיות בצרה. ושעל ידי מעשי ירחם עליו
הקב"ה. שזהו בחינת התורה כדאיתא³ כי
כי לעולם חסדו על כיז דורות שקודם
התורה שהיה רק בחסד. אבל התורה
מלמדת דעת לאדם שירחם עליו ה' יתברך
כמו שכתוב⁴ בן יגע בתורה מתמלא עליו
רחמים וזהו שורש יעקב אבינו ע"ה הקול
קול יעקב (בראשית מז. כב). תורה ותפלה. שעל
ידי קול תורה מרחמין עליו לקבל תפלתו:

ב"ה [תרמ"ד]

בפסוק (בראשית לב. ז) וירץ לקראתו כו'
וישקוהו. דרשו חו"ל¹ ביקש
לנשכו כו' שמעתי מפי מו"ר ז"ל שהנשיקה
עצמו הוא הנשיכה כדכתיב (משלי כו. ו)
נעטרות נשיקות שונא כו' עב"ד ז"ל. כי כמו
שיעקב הכין עצמו לשלשה דברים דורון
תפלה מלחמה⁶. כמו כן זה לעומת זה
כאשר ראה עשו שאין יכול לו במלחמה בא
להזיק לו על ידי התקרבות. ונעשה צוארו
10 כעמוד של שיש שלא יוכל להתדבק בו
שום מגע נכרי. וענין התפלה שלא שייך
אצל עשו. מכל מקום מצינו שהמשיך השר
שלו להלחם עם יעקב אבינו ע"ה שיש
לעשו כח גדול עד שורש שלו שהוא מכוון
נגד סטרא דקדושה של יעקב אבינו ע"ה.
כאשר חכמים הגידו⁷ ויאבק (בראשית לב. כד)
שהעלו אבק עד כסא הכבוד. כמו שצורתו
של יעקב חקוקה תחת כסא הכבוד¹⁰ כמו כן
מגיע מלחמה שלו עם הסטרא אחרא
? בהרבה מדריגות עד השורש. וכל אלה
המלחמות תלוין בשורש יעקב שלמטה.
וזהו שכתוב (שם כה) שרית עם אלקים
ואנשים מלחמה דלמטה ולמעלה יי:

ב"ה [תרמ"ו]

בפסוק (בראשית לב. י) קטנתי מכל החסדים
כו' האמת כו' לב' מחנות. וקשה
כי אם יחלק את שלו לכמה מחנות מה
תוספות יש בזה. אבל יובן הענין שכתוב (שם)
ח ויהיה המחנה הנשאר לפליטה על פי מה
שכתבו המפרשים¹ ושמעתיו גם כן מאמו"ז
ז"ל פירוש מיד אחי מיד עשו כי ירא מב'
אויפנים מהתקרבות עשו להיות עמו כאת.
ומשנאתו. ומול ב' אלו היה ליעקב שני
מחנות להציל עצמו. והוא ב' הבחינות חסד
10 ואמת כי המחנה של חסד כל שאין אדם
זוכה בעצמותו ירא מן האויב. אבל מחנה
של אמת אינו ירא מחברו של עשו. ורק
מקרבת הרשע צריך שמירה משפת שקר.
ולכן על ב' מחנות אלו ביקש (שם יא) הצילני
כו' מיד אחי מיד עשו כנ"ל:

ב"ה [תרמ"ז]

ב"ה [תרמ"ז]